

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego: „Europejski plan działań na rzecz rolnictwa ekologicznego i żywności wytwarzanej ekologicznie”

COM(2004) 415 końcowy

(2005/C 157/30)

15 października 2004 r. 2004 roku Rada postanowiła, zgodnie z art. 262 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wspomnianej powyżej

Sekcja ds. Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego, odpowiedzialna za przygotowanie prac na ten temat, wydała swoją opinię w dniu 16 listopada 2004 r. Sprawozdawcą był **Bernd VOSS**.

Na swojej 413 sesji plenarnej w dniach 15-16 grudnia 2004 r. (posiedzenie z dn. 16 grudnia 2004 r.) Komitet większością 70 głosów, przy 2 głosach wstrzymujących się, przyjął następującą opinię

1. Wprowadzenie

1.1 W Unii Europejskiej w ciągu ubiegłych piętnastu lat znacznie zwiększyła się liczba gospodarstw ekologicznych. Od 1985 r. do 2002 r. powierzchnia i liczba gospodarstw w EU-15 zwiększyła się z 100.000 ha i 6.300 gospodarstw do 4,4 mln ha i 150.000 gospodarstw. Odpowiadało to wzrostowi udziału powierzchni rolnych z 0,1 do 3,3 %. Obrót żywnością ekologiczną w Europie wynosi 11 mld Euro, a na całym świecie 23 mld Euro.

1.2 W praktyce rolnictwo ekologiczne było rozwijane zasadniczo od 1920 r. przez rolników wspieranych przez zainteresowanych konsumentów. Trwały popyt konsumentów na wyspecjalizowanych rynkach ustalił się w latach siedemdziesiątych. W latach osiemdziesiątych nastąpił wzrost, wspieranie i kontrola ekologicznego wytwarzania i dystrybucji ze strony różnych podmiotów społecznych i gospodarczych.

1.3 Rozporządzeniem Rady (EWG) nr 2092/91 UE stworzyła pierwsze uregulowanie prawne obejmujące całą UE w dziedzinie rolnictwa ekologicznego w oparciu o długoletnie przygotowania ze strony odpowiednich stowarzyszeń skupiających rolników gospodarujących ekologicznie. Wspieranie ze strony UE miało swój początek w 1992 r. w momencie włączenia tej formy rolnictwa do polityki ekologicznej dotyczącej rolnictwa.

1.4 Rada ds. Rolnictwa wezwała Komisję w czerwcu 2001 r. i grudniu 2002 r. do przedstawienia programu dla rolnictwa ekologicznego i ekologicznej żywności. Tymczasem czasie Komisja przeprowadziła konsultacje w Internecie, w których wzięło udział 1.136 obywateli i organizacji. Wyniki tych konsultacji zostały uwzględnione m.in. w dokumencie roboczym jednostek Komisji poświęconym możliwości zrealizowania Europejskiego Planu Działania na rzecz żywności wytwarzanej ekologicznie i rolnictwa ekologicznego. W lipcu 2003 r. odbyło się przesłuchanie przed Parlamentem Europejskim. W

styczniu 2004 r. przy dużym zainteresowaniu ze strony rządów i organizacji europejskich oraz opinii publicznej odbyło się spotkanie inauguracyjne poświęcone planowi działań.

1.5 Program stanowi istotny wkład w dalszy rozwój Wspólnej Polityki Rolnej i opisuje wyraźnie szczególną rolę tej formy rolnictwa dla przyszłej polityki ekologicznej dotyczącej rolnictwa. Tego rodzaju wsparcie zależne jest od współdziałania podmiotów gospodarczych, a w pierwszym rzędzie producentów. Dlatego też winno uwzględnić interesy ekonomiczne gospodarstw. Decydujące znaczenie dla powodzenia programu będzie miała możliwie wczesna konsultacja narodowych i regionalnych placówek rządowych w Państwach Członkowskich.

1.6 EKES z zadowoleniem przyjmuje do wiadomości „Europejski plan działań na rzecz rolnictwa ekologicznego i żywności wytwarzanej ekologicznie”. Zwraca jednak uwagę na fakt, że w ramach administracji UE muszą być dyspozycji wystarczające zasoby personelu i materialne, aby zadania związane z tą problematyką mogły być w przyszłości realizowane w sposób zadowalający. W tym kontekście EKES z stwierdza z zadowoleniem, że Parlament Europejski postanowił już w pierwszym czytaniu włączyć plan działań do pozycji budżetu przeznaczonych na działania pomocowe, m.in. na działania mające na celu wspieranie jakości produktów rolniczych.

2. Treść dokumentu Komisji

2.1 Komisja stwierdza, że rolnictwo ekologiczne wnosi istotny wkład w różne przedsięwzięcia polityki UE mające na celu zapewnienie wysokiego poziomu ochrony środowiska naturalnego. Jako obszary, w których występują problemy, wymieniono: pestycydy, substancje odżywcze roślin, ochronę gleby, ochronę gatunkową, ochronę przyrody, ochronę zwierząt i bezpieczeństwo żywności.

2.2 Komisji chodzi o to, aby sektor rolnictwa ekologicznego stale się rozwijał i aby wykorzystywany był potencjał rynku. Należy przy tym poświęcić szczególną uwagę dochodom gospodarstw rolnych. Winno to mieć miejsce przy uwzględnieniu obydwu zadań rolnictwa ekologicznego: a) wytwarzania produktów ekologicznych, które z uwagi na rezygnację ze stosowania środków eksploatacyjnych mających istotny wpływ na środowisko naturalne i na związane z tym niższe plony muszą mieć wyższe ceny i b) dostarczania dóbr publicznych, które nie mogą osiągać cen rynkowych i dlatego też zdane są na finansowanie ze środków publicznych.

2.3 Program przewiduje trzy główne punkty:

- sterowany informacją rozwój rynku w kierunku żywności ekologicznej i podniesienie świadomości konsumentów;
- efektywniejsze publiczne wsparcie rolnictwa ekologicznego i
- poprawa i wzmocnienie standardów UE, przepisów wwozowych i przepisów o kontroli.

2.4 Plan przewiduje 21 działań, z których dwa mają znaczenie z punktu widzenia budżetowego i mogą być zrealizowane pod warunkiem zapewnienia finansowania. Realizacja programu zależy od możliwości dysponowania zasobami ludzkimi Komisji. W pozostałym zakresie Komisja podejmie niezwłocznie niezbędne kroki zgodnie z planowaną linią działania. W programie nie zostaną przyjęte trwałe ustalenia w zakresie celów i harmonogramu działania.

3. Uwagi ogólne

3.1 Reforma wspólnej polityki rolnej

3.1.1 Luksemburskie uchwały w sprawie polityki rolnej z czerwca 2003 r. przewidują w przypadku wielu produktów obniżenie administracyjnego poziomu cen i rozluźnienie sieci bezpieczeństwa. W wyniku daleko idącej likwidacji sprzężenia między dopłatami bezpośrednimi i produkcją, stanowiącej nowy kamień węgielny decyzji w sprawie reformy polityki rolnej, Komisja przewiduje stabilizację cen, a nawet wzrostu cen produktów rolnych. Dzięki zależności między poziomem cen producentów produktów ekologicznych a ogólną wysokością poziomu cen producentów mogłyby się tu pojawić nowe szanse uzyskania dodatkowych przychodów przez gospodarstwa ekologiczne. Komitet pragnie podkreślić, że perspektywa ta jest do pomyślenia tylko wówczas, jeśli preferencje wspólnotowe zostaną utrzymane na poziomie odpowiednim dla ogółu produktów rolnych.

3.1.2 Wspieranie rolnictwa ekologicznego jest uzależnione również od łącznej wysokości środków w drugim filarze WPR. Państwa Członkowskie nie mają obowiązku wspierania tej

formy rolnictwa. EKES stwierdza, że w państwach i regionach europejskich, które zajmują się wspieraniem rolnictwa ekologicznego i ekologicznej gospodarki żywnościowej, ten sektor gospodarki jest szczególnie rozbudowany i wysoce stabilny. Należy uważnie śledzić, jaka będzie dynamika kształtowania i realizacji nowego Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w Państwach Członkowskich.

3.1.2.1 Komitet z zaniepokojeniem śledzi planowane decyzje dotyczące perspektywy finansowej Unii. Środki przeznaczone na rozwój terenów wiejskich są bowiem szczególnie zagrożone możliwością redukcji. EKES zwraca uwagę na fakt, że środki te odgrywają decydującą rolę dla stabilizacji i innowacyjnego rozwoju terenów wiejskich w Europie. Na ten temat Komitet wypowiedział się już w swojej opinii z inicjatywy własnej w sprawie politycznej przyszłości rozwoju obszarów wiejskich ⁽¹⁾, a obecnie opracowuje opinię dotyczącą projektu rozporządzenia w sprawie Europejskiego Funduszu Rolnego dla Rozwoju Obszarów Wiejskich ⁽²⁾.

3.1.3 Krąg zainteresowanych środkami na rozwój wsi ulega coraz większemu poszerzeniu i powiększa się w wyniku przystąpienia dziesięciu nowych krajów. Także w sytuacji, gdy dostępne środki muszą być w 80 % wydatkowane w krajach, z których one pochodzą, dodatkowe środki finansowe, które są tu dostępne, są bardzo ograniczone.

3.1.4 Rolnictwo ekologiczne, tak jak inne branże rolnictwa, ma duży potencjał w zakresie wytwarzania dóbr publicznych; Komitet sugeruje Komisji, Radzie i Parlamentowi, żeby zadbały o to, by przyjęte w czerwcu 2003 r. zmiany we WPR nie wyrządziły szkody dobrym praktykom uprawy roli, i domaga się, by fundusze przeznaczane na drugi filar i rozwój wsi były wystarczające do realizacji wspólnotowych priorytetów.

4. Uwagi szczegółowe

4.1 Rynek dla żywności wytwarzanej ekologicznie

4.1.1 Wyroby ekologiczne z punktu widzenia konsumenta

4.1.1.1 Podmioty rynkowe w dziedzinie rolnictwa ekologicznego, przede wszystkim producenci, zdobyły już godny uwagi udział w rynku żywności i według oceny EKES nie można już określać tego udziału we wszystkich Państwach Członkowskich jako rynek niszowy. Zarówno w licznych regionach UE, jak również w odniesieniu do niektórych produktów udział gospodarstw ekologicznych oraz żywności jest już teraz bardzo wysoki. Wiele surowców do wytwarzania żywności dla małych dzieci uzyskiwanych jest w chwili obecnej właśnie z produkcji ekologicznej.

⁽¹⁾ Opinia EKES z inicjatywy własnej w sprawie: Drugi filar wspólnej polityki rolnej – perspektywy przyjęcia się polityki rozwoju obszarów wiejskich (Następstwa konferencji w Salzburgu).

⁽²⁾ Opinia EKES w fazie przygotowania, w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Rady w kwestii wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny dla Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

4.1.1.2 W Europie, zależnie od regionu i produktu, kładziony jest szczególny nacisk na sektor żywności ekologicznej w zakresie wytwarzania, przetwarzania, udostępniania rynku oraz badań i kształcenia i doksztalcenia. Przyczyną tego mogą być naturalne cechy szczególne regionów, a także dynamiczne współdziałanie lokalnych podmiotów gospodarczych. Komitet wzywa Komisję, by ta poświęciła w planie działania szczególną uwagę spotykanemu w Europie zjawisku tworzenia się skupisk rolnictwa ekologicznego.

4.1.1.3 Przede wszystkim w rolnictwie, ale także w sektorach przetwarzania i zbytu ekologiczna gospodarka żywnościowa dla wielu przedsiębiorstw stała się szansą zabezpieczającą ich egzystencję.

4.1.2 Mechanizmy rynkowe

Wyższe koszty w łańcuchu dystrybucji produktów ekologicznych przyczyniają się z całą pewnością częściowo do wyższej ceny w sektorze wytwarzania, przetwarzania i handlu detalicznego. Dlatego też Komitet przyjmuje z zadowoleniem inicjatywy dotyczące regionalnych struktur przetwarzania i dystrybucji, ponieważ może to prowadzić do zbliżenia między producentami i konsumentami w połączeniu z ukształtowaniem się przejrzystych mechanizmów tworzenia się cen. Z drugiej strony nie można jednak lekceważyć faktu, że w niektórych Państwach Członkowskich doszło do istotnej koncentracji handlu żywnością, co wywiera znaczny nacisk na ceny wytwórców również w sektorze ekologicznym.

4.1.3 Popyt sterowany informacją

Komitet z wyraźnym zadowoleniem przyjmuje do wiadomości kroki zaproponowane w ramach działania 1 mające na celu wspieranie przepływu informacji i zbytu. Winny one jednak uwzględniać doświadczenie zdobyte przez te państwa, ponieważ w placówkach żywienia zbiorowego, kantynach, szkołach itd. w zakresie skupu odczuwalny jest szczególny nacisk na ceny. Szczególny rynek stanowią tu duże kuchnie zaopatrujące dzieci, osoby starsze i chore.

4.1.4 Problemy rynkowe związane z rozbieżnymi normami

Przewidziane stworzenie internetowego banku danych dla porównywania różnych przepisów narodowych i regionalnych może być pożytecznym instrumentem w celu stymulacji wymiany towarowej na wspólnym rynku. Dążenie do całkowitej eliminacji różnic byłoby jednak zbyt daleko idącym posunięciem. Różnice te mają często korzenie regionalne, sektorowe oraz kulturalne i są motorem innowacji, dalszego rozwijania norm i jakości produktów.

4.1.5 Nadzór nad podażą i popytem i ich analizowanie

Celowe jest wzmoczenie ewidencjonowania danych statystycznych na temat wytwarzania i rynku produktów ekologicznych

(działanie 3). Podczas badań i analiz należy jednak zwracać uwagę na to, aby w przypadku tego dodatkowego gromadzenia danych partnerzy rynkowi (niewiele dużych przedsiębiorstw handlowych po stronie odbierającej produkty i wiele małych i średnich przedsiębiorstw rolnych po stronie podażowej) mogli odnosić w sposób równoprawny korzyści z tych danych lub aby nie powstały tu przynajmniej poważne szkody dla rolnictwa. Należy dążyć do gromadzenia i szybkiego publikowania danych statystycznych tego sektora w nowych Państwach Członkowskich.

4.2 Polityka UE w obszarze rolnictwa ekologicznego

4.2.1 Rolnictwo ekologiczne w ramach Wspólnej Polityki Rolnej

Komitet zastanawia się, czy europejski model agrarny rolnictwa wielofunkcyjnego, do którego — poprzez swoje ekologiczne usługi — ważny wkład wnosi rolnictwo ekologiczne, — został w wystarczającym stopniu uwypuklony podczas międzynarodowych negocjacji w WTO, żeby zapewnić możliwość realizacji WPR, a w szczególności utrzymać subsydia drugiego filaru WPR w obszarze subwencjonowania dopuszczalnego (*green box*).

4.2.2 Rozwój obszarów wiejskich

Poza stworzeniem katalogu online wszystkich środków działania UE (działanie 5) proponuje się, żeby w celu wspierania lokalnej produkcji ekologicznej żywności dostosować standardy w zakresie higieny i zdrowia dla małych i średnich przedsiębiorstw w sektorze przetwarzania i obrotu żywnością, do szczególnego potencjału ryzyka.. Standardy ustalone dla przetwórców większych ilości często nie dają się przetransponować na małe przedsiębiorstwa rzemieślnicze, które przetwarzają i obracają ograniczonymi ilościami towaru na szczeblu regionalnym. Stanowią one często barierę dla inwestycji i w ten sposób często utrudniają tworzenie nowych miejsc pracy w regionach wiejskich. Komitet szczególnie podkreśla konieczność dostosowania standardów dla małych przedsiębiorstw rzemieślniczych zajmujących się przetwórstwem i dystrybucją produktów ekologicznych i tradycyjnych. To dlatego muszą one korzystać z przepisów uchylających, jakie istnieją dla przedsiębiorstw przetwórczych. Oczywiście absolutnym priorytetem dla EKES nadal pozostaje przestrzeganie zasad bezpieczeństwa żywności, zawartych w Białej Księdze na temat bezpieczeństwa żywności i bezpieczeństwa sanitarnego oraz nowo uchwalonych regulacji.

4.2.2.1 W przypadku inicjatywy proponowanej w działaniu 6 w celu priorytetowego utworzenia rolnictwa ekologicznego w regionach wrażliwych ekologicznie należy zwracać uwagę na to, aby w wyniku tego nie doszło do braku równowagi podaży i w następstwie tego do spowodowanego działaniami politycznymi zniekształcenia konkurencji w dziedzinie rolnictwa ekologicznego. Należy odpowiednio opisać utrudnione warunki uprawy na tych obszarach.

4.2.2.2 Zdaniem EKES program nie uwzględnia dużego znaczenia rolnictwa ekologicznego i sektora żywnościowego dla sytuacji w dziedzinie zatrudnienia, przede wszystkim w regionach wiejskich. Badania w Państwach Członkowskich UE wykazały, że nowe miejsca pracy w rolnictwie są tworzone prawie wyłącznie w sektorach rolnictwa ekologicznego i w dziedzinach z nim związanych. Komitet podkreśla również, że wszystkie rodzaje działalności rolniczej, które przyczyniają się do rozwoju terytorialnego, będą miały pozytywny wpływ na rozwój obszarów wiejskich.

4.2.2.3 Kształcenie i doksztalcanie zawodowe oraz doradztwo opisane zostały w działaniu 6. W celu wzmocnienia tych metod produkcji rolnej i dystrybucji oraz przetwarzania produktów ekologicznych niezbędne jest wyraźne uwypuklenie znaczenia przekazywania informacji i wiedzy w ramach rozwoju wsi.

4.3 Badania

4.3.1 Dzięki rolnictwu ekologicznemu dysponujemy metodą rolnictwa, która w sposób ukierunkowany stosuje i doskonali tylko te metody, instrumenty i techniki, które mają jak najmniejsze oddziaływanie na środowisko naturalne.

4.3.2 Komitet traktuje publiczne finansowanie badań w dziedzinie rolnictwa ekologicznego jako wielkie wyzwanie. Te obszary badań, w które gospodarka prywatna inwestuje niewiele i które mają duże znaczenie ze społecznego punktu widzenia, muszą stanowić podstawowe obszary wspierania badań przez państwo. Rolnictwo ekologiczne, jak również ocena następstw techniki, winny uzyskać priorytet w ramowym programie badawczym UE.

4.3.3 Komitet przyjmuje z zadowoleniem poszerzenie zakresu badań dotyczących rolnictwa ekologicznego. Cele tych badań muszą zostać sformułowane w sposób zróżnicowany i sprawdzone z punktu widzenia ich spójności z innymi dziedzinami Wspólnej Polityki Rolnej. Kształcenie, przekazywanie wiedzy i znaczenie nauk interdyscyplinarnych jako przesłanki bardziej skutecznego rozwoju sektora żywności ekologicznej winny znaleźć wyraźniejsze odbicie w programie Komisji, także z punktu widzenia finansowego.

4.3.4 Istnieje pilna potrzeba zorientowanych ekologicznie badań nad hodowlą zarówno w odniesieniu do roślin, jak i do zwierząt domowych. Chodzi tu o dalszy rozwój dobrze dostosowanych ras i gatunków w celu zapewnienia im zdolności przetrwania na rynku.

4.4 Normy i kontrola — zachowanie integralności

4.4.1 Koncepcja rozporządzenia

Fakt, że mimo istnienia rozporządzenia o rolnictwie ekologicznym do chwili obecnej nie ustalono podstawowych zasad, może zostać wytłumaczony tylko na gruncie historycznym. W przypadku niektórych Państw Członkowskich, mających długą tradycję tej formy rolnictwa, podstawowe zasady istnieją od dawna. Należałoby się jedynie porozumieć w tym zakresie i ustalić definicję (działanie 8) uwzględniającą doświadczenia

IFOAM (Międzynarodowa Federacja Rolnictwa Ekologicznego) (¹). Komitet chciałby, aby uwzględniono tu historyczny rozwój w nowych Państwach Członkowskich.

4.4.1.1 Należy przy tym zwracać uwagę na to, że w rozumieniu niektórych organizacji narodowych ekologicznej uprawy ziemi do tej koncepcji należą, obok kryteriów ekologicznych, także zasady społeczno-ekonomiczne np. stworzenie wartościowych, stabilnych socjalnie miejsc pracy na terenach wiejskich. Dostosowywanie przepisów dotyczących rolnictwa ekologicznego powinno się dokonywać według indywidualnych przypadków, z położeniem nacisku na podstawowe zasady; należałoby także ciągle przeprowadzać stopniowe weryfikowanie przyznanych okresów przejściowych opatrzonych konkretnymi datami końcowymi (działanie 9).

4.4.2 Obszar zastosowania norm w dziedzinie wytwarzania ekologicznego

Obok postulatu opracowania uproszczonych i zharmonizowanych reguł hodowli dla uprawy roślin i hodowli zwierząt należy zwracać uwagę na to, aby zachować wpływ małych i średnich przedsiębiorstw rolnych na rozwój hodowli w celu uniknięcia powstania struktur o charakterze zbliżonym do monopoli np. w przypadku wielu roślin uprawnych i hodowli drobiu. W tych dziedzinach zaopatrywanie gospodarstw w rasy przydatne dla rolnictwa ekologicznego stało się już praktycznie niemożliwe. W przypadku realizacji szerszej zakrojonych standardów ochrony zwierząt należy pomyśleć o równoległej pomocy w zakresie środków inwestycyjnych, ponieważ następstwem tych działań może być często konieczność kosztownej przebudowy stajni i budowy nowych stajni. Dla dziedziny uprawy roślin brak jest nadal uregulowań dotyczących handlu tradycyjnymi odmianami krajowymi lub starymi odmianami starych roślin uprawnych nie wymienionych w rejestrze odmian. Komitet wyraża z tego powodu ubolewanie i wzywa Komisję do podjęcia niezbędnych kroków w celu wypracowania brakujących uregulowań.

4.4.2.1 W ramach działania 10 (ostatnie tiret) należy uściślić terminologię, a mianowicie określić, czy w przypadku „różnorodności biologicznej” chodzi o rośliny uprawne i zwierzęta użytkowe, czy też termin ten ma szersze znaczenie i obejmuje całą faunę i florę. EKES zwraca jednak uwagę także na to, że zachowanie tej różnorodności nie może zgodnie z celami WPR należeć tylko do zadań gospodarstw gospodarujących ekologicznie.

4.4.2.2 Chociaż technologie oszczędzające energię i zasoby stanowią jądro rolnictwa ekologicznego, to EKES odrzuca wprowadzanie własnych standardów w tym zakresie. Pierwszeństwo mają tu skuteczne zadane cele o charakterze ogólnorolniczym i ogólnogospodarczym.

4.4.2.3 Z wyraźnym zadowoleniem przyjmuje się stworzenie po raz pierwszy ekologicznych wytycznych UE dla takich produktów, jak wina i uprawy akwakultury. Komitet widzi tu w szczególności pozytywne oddziaływania na konwencjonalne technologie poszczególnych sektorów.

(¹) International Federation of Organic Agricultural Movements (IFOAM) – Międzynarodowa Federacja Ruchów na rzecz Rolnictwa Ekologicznego.

4.5 Komitet przyjmuje z zadowoleniem zaproponowane w ramach działania 11 utworzenie niezależnego gremium rzeczoznawców zajmujących się doradztwem technicznym, o ile będą w nim brały udział w stosownej formie także osoby zainteresowane, tzn. rolnicy, przetwórcy i konsumenci, w celu zapewnienia publicznego zaufania do takiego gremium. Aby zapewnić sukces działania, brak jest jednak konkretnych ustaleń dotyczących harmonogramu, celów i niezbędnych środków budżetowych.

4.6 Organizmy zmodyfikowane genetycznie

4.6.1 Komitet wyraża żal, że program działań w tym punkcie zajął się wyłącznie wartościami granicznymi i nie przynosi on całościowej koncepcji zabezpieczenia koegzystencji jako przesłanki rolnictwa ekologicznego w Europie.

4.6.2 Szczególne znaczenie podczas aktualnych dyskusji na temat reguł koegzystencji ma zakaz stosowania organizmów zmodyfikowanych genetycznie. Z zaleceniami zaproponowanymi w tym punkcie można się w znacznym stopniu zgodzić. Kosztami i ubytkiem dochodów wynikającymi z uwolnienia do środowiska organizmów zmodyfikowanych genetycznie nie można obarczać wszystkich pozostałych rolników, którzy nie stosują GMO (rolnictwo tradycyjne i ekologiczne).

4.6.3 Ogólne wartości progowe dla materiału siewnego muszą się w przypadku rolnictwa ekologicznego znajdować na granicy zdolności wykrywania (działanie 12). Zdaniem Komitetu ogólne granice zdolności wykrywania jako wartość progowa winny obowiązywać także dla konwencjonalnego materiału siewnego wolnego od organizmów zmodyfikowanych genetycznie. W przeciwnym przypadku można by się było obawiać, że będzie szybko rosło obciążenie także produktami ekologicznymi zawierającymi elementy GMO, co zagroziłoby podstawom rolnictwa ekologicznego w Europie. Z uwagi na rozległe tereny rolnicze wzdłuż granic narodowych w ramach UE i wolny obrót towarowy także tu konieczna byłaby harmonizacja.

4.7 Systemy kontrolne

Należy się zgodzić z realizacją ukierunkowanego na ryzyko podejścia przy poprawie kontroli w ramach działania 13. EKES zwraca uwagę na to, że w niemieckiej wersji planu, inaczej niż w wersji angielskiej, jest mowa o tym, że najwyższe ryzyko oszukańczych praktyk leży po stronie wytwórców rolnych. EKES prosi o pilne dokonanie stosownej korekty. W analizie ryzyka i zarządzaniu ryzykiem w systemie kontrolnym należałoby raczej uwzględnić słabe punkty na różnych etapach przetwarzania, jak np. przetwarzanie i handel. Ulepszenie systemów kontrolnych winno być związane z mniejszymi nakładami na biurokrację i niższymi kosztami. Pomocne mogłoby być efektywne powiązanie organizacji kontrolnych w sieć.

4.8 Importy

4.8.1 W trakcie dalszego doskonalenia uregulowań w zakresie wwozu produktów wytwarzanych ekologicznie należy się liczyć ze zwiększającym się ryzykiem zanieczyszczenia genetycznie zmodyfikowanymi produktami.

4.8.2 Komitet zaleca, aby zwrócić uwagę na wspieranie śródziemnomorskiego obszaru gospodarczego ze szczególnym uwzględnieniem możliwości rolnictwa ekologicznego. Chodzi tu o wzmocnienie centrów upraw ekologicznych i wspieranie łączenia się ich w sieć.

4.8.3 Z przyczyn związanych z konkurencją, a przede wszystkim w celu zapewnienia rolnictwu ekologicznemu szans w Europie, nie jest uzasadnione przyznawanie produktom ekologicznym w międzynarodowych umowach handlowych dalej sięgających koncesji niż ma to miejsce w przypadku importów tradycyjnych.

5. Podsumowanie

5.1 Komitet przyjmuje z zadowoleniem przedłożony plan działań dla rolnictwa ekologicznego i żywności wytwarzanej ekologicznie. Komisja spełnia w ten sposób nie tylko wymogi Rady w dziedzinie „rolnictwo”, ale także oczekiwania wielu obywateli. Wraz z wprowadzeniem systemu uwarunkowań (*cross-compliance*) oraz pojęcia dobrych praktyk rolniczych i ekologicznych stawiane są obecnie wyższe oczekiwania co do rozwoju europejskiej polityki rolnej zorientowanej na ochronę środowiska.

5.2 EKES przyjmuje z zadowoleniem ukierunkowane kampanie rynkowe i informacje dla konsumentów. Oczekuje jednak, że istniejące asymetrie w zakresie handlu żywnością i przetwarzania nie ulegną nasileniu.

5.3 Sektor mający duże znaczenie z uwagi na perspektywę w zakresie zatrudnienia i na wytwarzanie dóbr publicznych winien zostać odpowiednio uwzględniony — w ramach środków dotyczących jakości produktów rolnych — w programie EFRROW.

5.4 Dążenia do harmonizacji norm i kontroli nie powinny nakładać nadmiernych obciążeń na gospodarstwa i muszą dopuszczać sytuacje szczególnie charakterystyczne dla danego regionu. Logo UE nie powinno zarówno w przypadku towarów pochodzących z UE, jak i towarów pochodzących z krajów trzecich, uniemożliwiać oznaczenia kraju pochodzenia.

5.5 Jeśli chodzi o zagadnienie koegzystencji z organizmami zmodyfikowanymi genetycznie, brak jest odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób możliwe byłoby w przyszłości zapewnienie produkcji ekologicznej w całej Europie. Z tego powodu wartości graniczne dla wszelkiego materiału siewnego winny być w odniesieniu do organizmów zmodyfikowanych genetycznie ustalone na granicy wykrywalności.

5.6 Rolnictwu ekologicznemu winien być w ramach planu tematów badawczych UE przyznany wyższy priorytet. Wysokie zainteresowanie ogólnospołeczne i niski poziom prywatnych środków na badania w tym sektorze wymagają takiego właśnie ustalenia punktów ciężkości.

5.7 Decydenci polityczni na szczęblu europejskim rozpoczęli — dzięki uchwale Parlamentu Europejskiego w sprawie udostępniania środków z pozycji budżetu „wspieranie jakości

produktów rolniczych” na potrzeby planu działania — proces niwelowania wyżej wymienionych deficytów w dziedzinie zasobów ludzkich i materialnych.

5.8 EKES śledzi dyskusję na temat perspektywy finansowej z dużym zaniepokojeniem. Redukcja środków na rozwój terenów wiejskich byłaby bowiem krokiem w tył, jeśli chodzi o rolnictwo ekologiczne i ekologiczną gospodarkę żywnościową.

Bruksela, 16 grudnia 2004 r.

Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Anne-Marie SIGMUND
